

Her Çeşit Değerli Taşla Süslenmiş Saf Altından Bir Kap (Sirak, 50)¹

Vas Auri Solidum Ornatum Omni Lapide Pretioso Eccli.50.

Meister Eckhart

Çeviren: Abrim Gürgen*

Bu alıntı, diğerlerinin yanı sıra, bir kap metaforunda kastedilen kabın içindeki üç şeyle övülen Aziz Augustinus'un anılması için uygun bir şekilde sunulabilir: Birincisi, malzemenin değeriyle, çünkü *altından*, *altından bir kap* dendiğinde bilgelik anlaşılır; *ikincisi her çeşit değerli taşla süslenmiş* dendiğinde biçimin özelliğiyle, üçüncüsü de *saf* dendiğinde ağırlığının niceliğiyle.

Bu nedenle, ilk olarak, malzemenin değeriyle övülür, bu, birçok yeteneğinin altında topladığı bilgeliğinin ve biliminin çokluğudur. Çünkü o iyi bir teorisyen, olağanüstü bir mantıkçı ve mükemmel bir ahlakçıydı. Çünkü üstatlar bizim için felsefe bilimini bu şekilde, yani Teorik, Mantık ve Etik veya Pratik [felsefe] olarak ayırırlar. Ve insanları sırayla meşgul eden bu üçüne göre, insanların bu üçünden herhangi birinden durup dinlendikleri hiç görülmemiştir: düşünme, konuşma ve eyleme. Teori veya kuramsal düşünme ayrıca matematik, fizik ve etik veya teoloji olarak ayrılır. “İmgelere çekilmek yerine, gerçekte imge değil de biçim olan ve varlık olan ve varlığın kendisinden var olduğu biçime başvurmak için doğal şeyler hakkında rasyonel, matematiksel şeyler hakkında disiplinle ve ilahi şeyler hakkında anlayarak düşünmek gerekir”; Boethius'un *De Trinitate* (Üçlük Üzerine) kitabına göre “tüm varlık biçimlidir”. Bununla birlikte matematikçi, maddenin özünde olan biçimleri ve figürleri disiplinli bir

* Öğr. Gör. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Felsefe Bölümü, abrimgurgen@yahoo.com.

1 Meister Eckhart, Werke II, Deutscher Klassiker Verlag, 1. Baskı, Frankfurt am Main 1993, s. 556-569.

düşünce yoluyla ayırır. Fizik, yani doğa bilimcisi, nitelik, hareket ve niceliğin nedenlerini araştırır. Ahlak filozofu ya da teolog, tanrısal akılda bulunan şeylerin idealarına, cisimler halinde ortaya çıkmadan önce, ezelden beri orada hangi tarza göre anlaşılır bir şekilde var olduklarına daha yakından bakar.

Tanrısal şeyler bazen en yüksek otoritelere göre, bazen de bunların dışında aranan örneklerle tartışılır ancak bazen de tanrısal cevherin kendisi, madde olmadan düşünülür. Aziz Augustinus, özün birliğiyle bizi kişilerin üçlüsüne ilk götürmek istediğinde otoriteleri kullanmış ve bunu Yaratılış'tan sunmuştur: “İnsanı kendi suretimize ve benzerliğimize göre yapalım” [Yar. 1:26]. Fiilin çoğul hali ile üçlüğü anlar ve ismin tekil haliyle tözün birliğini bildirir. Bu örneği *Timaios*'ta da kullanan Platon, her şeyin en yüksek ilkesinden bahsederken şöyle der: “Böylece Tanrı hakkında bir şey söylemek imkansızdır, tıpkı onu bulmanın zor olması gibi ve bu nedenle insan, şeylerin benzerlerine, örneklerine ve yaratılmışların içinde ancak [Tanrı'ya] en çok benzeyenine kaçır”. Ve İncil yazarı Yuhanna, yaratılmamış sözcükten bahsetmeye cesaret ettiğinde, ona ışık der [Yuhanna 1:4], çünkü ışık, bedensel biçimlerin de ilk ve evrensel türüdür ve bedenlilerdeki yaşamın ilkesidir. Ve böylece Tanrı'nın, babanın sözü, Dionysos'un *De Divinis Nominibus* (*Tanrısal İsimler Üzerine*) adlı eserine göre, “var olan her şeyin tözü”, “tüm canlıların yaşamı” ve “tüm tözün ve yaşamın ilkesi ve nedeni”dir.

Ve böylece teolog iki yönlü bir bilgiye ulaşır; biri ayna aracılığıyla ve karanlıktadır [1Ko. 12:13], diğeri ise ayna aracılığıyla ve ışıktadır. Birincisi üç şekilde meydana gelir, yani yadsıma, üstünlük ve nedensellik ilkesiyle.

Yadsıma şu şekilde olur: Hiçbir beden Tanrı değildir, akılla yaratılmış hiçbir şey Tanrı değildir. Ve tanınabilir bir şey duyu veya akıl yoluyla gösterildiğinden, gerçekten de Tanrı, bedensiz olduğu ve bizim gibi bilinen bir biçimi olmadığından duyu veya akıl yoluyla tanınamaz. Ama o yalnızca, sanki seçerek ayrılmış ve ayırarak seçilmiş gibi olan diğer biçimin ortadan kaldırılmasıyla tanınabilir. Çünkü Boethius, *De Duabus Naturis* (*İki Doğa Üzerine*) adlı kitabında şöyle der: “Tanrı ve madde, akıl tarafından tam ve kusursuz olarak kavranamaz, ancak başka şeylerden yoksun bırakılarak başka bir yolla kavranabilirler”. Bu nedenle Dionysius, Tanrı hakkındaki onaylamalarımızın eksik yapıldığını veya söylendiğini, ancak olumsuzlamaların doğru olduğunu söyler.

Augustinus'un *İtiraflar* X'da söylediğine göre, tek bir yolla daha soylu ve daha üstün olan bir şey Tanrı'ya atfedildiğinde, o [Tanrı], üstünlük sayesinde bilinir hale gelir: "Güzel şeyler yapan daha güzeldir; güçlü şeyler yapan daha güçlüdür ve iyi şeyler yapan daha iyidir. O halde ey insan, yaratılanlardan yaratıcıyı tanımayı öğren, yapılan şeylere sınımsız sarılma, onları kendi aracılığıyla yapmayı kaybetme."

Hareket edebilen her şeyi tek bir sabite, değişen her şeyi bir değişmeze, maddi olan her şeyi basit olana ve tüm çokluğu var olan her şeyin ilkesi ve nedeni olan başlangıçtaki birliğe dönüştürdüğümüzde, Tanrı bilinir hale gelir. Filozofa (Aristoteles) göre *De Caelo et Mundo* (Gökyüzü ve Yeryüzü Üzerine) eserinde, birçok şeyden önce her şeyin yaratılmasında birdir ve oluşan herhangi bir şeyden önce doğal önceliğe göre basittir.

İkinci olarak, [Tanrı] yolda bir ayna aracılığıyla ve ışıktaki bilinir hale gelir, örneğin, ilahi ışık kendi etkisiyle, bilme güçlerinin ötesinde ve idrakin ötesinde özel bir şey üzerinde parlarsa, aklın kendisini doğal olarak elde edemeyeceği şeye yükseltir. Augustinus'un *De Trinitate* (Üçlük Hakkında) adlı kitabına göre, "Gerçekten de insan zihninin zayıf görüşü, ilk önce imanın adaletiyle daha saf bir şekilde temizlenmedikçe, böyle mükemmel bir ışıktaki giderilemez"; *İtiraflar*'ın VII. kitabında [10:16] şöyle der: "Ebedi gerçek, gerçek sevgi ve sevgili sonsuzluk, sen benim Tanrısın, sana gece gündüz iç çekiyorum [Mez. 1:2]. Seni ilk tanıdığımda beni dirilttin [bkz. Mez. 26:10]". Bak, nasıl da dirildiğini söylüyor, öyle ki, "Gördüğümde çıplaktım, ama sen gözümün zayıflığını bir kenara attın, içime güçlü bir şekilde parladın ve sevgi ve korkuyla titredim ve kendimi senden uzakta, bir benzemezlik ülkesinde buldum."

Ve bu biliş üç şeye yöneliktir: Birincisi, gizli ya da gelecekteki şeylerin bildirilmesine; ikincisi, çıkar için yapılması gerekenlere, üçüncüsü de tanrısal tatlılığın önceden tadılmasına yöneliktir. Birincisi peygamberlik yoludur; ikincisi, ürün elde edene kadar zarif alışkanlıklarla olur; üçüncüsü zihnin vecdinde gerçekleşir ve bu da ürünlerde demektir. İkinci ve üçüncü, onda [Augustinus] mükemmel bir şekilde mevcuttu, çünkü pratik akılda var olduğu için üçüncüsünden bahsedilmektedir. Bu idrak, bilgi veya bilgelikle, bilgiyi tatmışçasına, bazen insanda büyük etki bırakır.

Bakın o *altın kap*, malzemesinin değerinden, yani bilgi için yararlılığından dolayı nasıl da övülüyor. Ve buna göre, böyle bir bilgi, ahlaksızlığın değil, erdemin malzemesinde meydana geldi. Bu nedenle, *İtiraflar*'ın X. kitabında şöyle denir: “Kendini bana ver, Tanrım, kendini bana geri ver, çünkü sofradaki şeref yerlerini sevmem [Matta. 23:6] ne meydana selamlanmayı [Matta. 6:2] ne de insanlar tarafından ‘Rabbi’ olarak çağrılmayı [Matta. 23:7], ama “Seni severim ve bu yeterli değilse, seni daha çok sevmemi sağla. Sevgim hala ne kadar eksik? Asla bilemem, o halde lütfunu hayatıma ver ve varlığının gölgesinde beni koru. Sadece şunu bilirim, hayatım benim için değersiz, sadece dışımdaki şeyler değil, içimdeki şeyler ve [bu] sahip olduğum ve Tanrı olmayan tüm servetim benim yoksulluğumdur.”

İkincisi, Aziz Augustinus, *her çeşit değerli taşla süslendiği* söylenen biçimin bu özelliğinden dolayı övülmektedir. Boethius'un (*De Trinitate*) *Üçlük Hakkında* adlı eserine göre, biçimin özelliği kendi içinde erdemin eylemde ortaya konmasıdır ve erdem serbest biçim olarak adlandırılır, çünkü bir şey biçim aracılığıyla var olur. Ve erdem aracılığıyla var olduğu söylenir, çünkü insanların uygunsuz bir şekilde öldüğü söylendiği gibi, kötü kişinin de uygunsuz bir şekilde öldüğü söylenir. Boethius'un (*De Consolatione Philosophiae*) *Teselliler* adlı eserinin III. Kitabına göre varlık, “düzeni sağlayan ve doğayı koruyan şeydir”. Ve Augustinus'a göre erdem düzendir, aslında sevginin düzenidir, çünkü erdeme sahip olan düzeni sağlar ve doğayı korur. Aynı şekilde Boethius'a göre de “Doğaya [gerçekten] hizmet eden hiçbir şey Tanrı'ya aykırı olamaz”.

Bu nedenle, Aziz Augustinus'un bilgeliği kendisi için erdem meselesiydi, yani manastıra ait erdem, siyasi erdem ve teolojik erdem. Manastır erdemi insanı kendi içinde yönlendirir ve mükemmelleştirir, çünkü onun işi bedenın boyun eğmesidir. Manastır erdeminin eylemi <bu: onun meyvesidir> ruhun neşesidir. [Galyalılar 5.22]'de: “Ruhun meyveleri sevgi ve sevinçtir” der. Bu sevinçten [Sirak,16]'da: “Beden sağlığından daha büyük bir duygu yoktur ve kalbin sevincinden daha büyük bir zevk yoktur” yazar. Bu sevinçle ilgili olarak Augustinus, *İtiraflar*'ın X. kitabında şöyle der: “Kafirlerle değil, sadece senin lütfunla ibadet edenlere bahşedilen bir sevinç vardır”, Ey Tanrım, “ve sen, kendin, bu sevinçsin. Kutsanmış yaşam budur, sana, seninle ve senin sayende sevinmektir. Yaşamın kendisi budur, başka bir şey değildir”.

Siyasi erdem, iyi işlerin muhteşem bir uygulamasıdır ve insanı mükemmelleştirir ve onun yurttaşlar topluluğunda düzene girmesini sağlar. Bu, siyasi erdemin eseridir: Tanrı onlarla birlikte olduğu sürece, işlerini Tanrı dostları ve düşmanları için sergiler. Şöyle denmiştir: “Düşmanınız açsa, ona yiyecek bir şeyler verin; susadıysa, ona içecek bir şeyler verin [Romalılar 12:20].” Bundan çıkan meyve sadece yurttaş sevgisi değil, hatta düşmanlarımızın hakkı olan dostluktur. Bu nedenle, [Romalılar 12:20]’de: “Bunu yaparken onun başına kızgın kömürler yığacaksınız” denir. Ve [Romalılar 12:20]’ye ek olarak: “Onun başı, iyiliklere engel olarak geri vermeye zorlandıklarında üzerine kömürlerin yığıldığı ruhun zihnidir.”

Teolojik erdem, bir insanı Tanrı konusunda mükemmelleştirir çünkü bu, ruhun bedenin boyunduruğundan tamamen korunmasıdır. Teolojik erdemin eylemi, imanın ve sevginin eylemi buradadır. Bunun meyvesi, adaletin mükemmel hale gelmesi için manevi lütfun etkisidir.

Fakat Tanrı’yı O’nun etkileri dışında tanıyamadığımız için, bu şekilde *süslenmiş kaba* gelen lütfun yedi türünü ayırt etmeliyiz. Önce soğutucu bir kar şeklinde gelir ve böylece ruhta etkisini bırakır yani bedensel arzuların hararetini dindirir. İkincisi, yoğun çiy şeklinde gelir ve böylece ruhta etkisini, yani ebedi şeylere yönelik arzuların yoğunlaştırılmasını bırakır. Üçüncüsü, sarhoş edici bir şarap şeklinde gelir ve böylece ruhta, yani tüm değişken şeylerin unutulması etkisini bırakır. Dördüncüsü, merhemini sürüldüğü yere nüfuz etme şeklinden gelir ve böylece ruhta etkisini yani Tanrı için aydınlanma ve yanmayı bırakır. Beşincisi, arındırıcı bir ateşten gelir ve böylece ruhta etkisini yani o mükemmel arınmayı bırakır. Altıncısı, ışık şeklinde gelir, kendisine tabi olanla birleşir ve böylece ruhta etkisini, yani kişinin Tanrı’nın suretine dönüşmesini bırakır (Yaratılış 1:26). Yedincisi, ruhun şiddetle üfleme tarzından gelir ve böylece etkisini ruhta bırakır, yani kişi kendi hayatından vazgeçer, inzivaya çekilir.

Bakın, bu şekilde Aziz Augustinus değer kazanıp yüceltildi ve biçiminin özelliğinden dolayı seçilmiş bir kap olarak adlandırıldı.

Üçüncüsü, Aziz Augustinus, düşüncesinin büyüklüğünden dolayı övülür, bu yüzden *saf* olarak adlandırılır. Ağırlıktaki büyüklük sevgideki yoğunluktur.

Kendisinin söylediği akla ilişkisi: “Seni ne kadar sevsem de Yüce İsa, senin sevgin bir pınar gibi, oysa ben kavrulmuş durumdayım. Beni sınırsızca sevdin. Doğrusu ben yaptıklarımı biliyorum. Bütün varlıımı senin önüne koyuyorum, çünkü daha fazlası mümkün değil. Eğer ltfetmek istersen ieeim. Sadece unu biliyorum, tamamen Yaşayan Tanrı’nın bize sunmaya ltfettii sevgi olana kadar durup dinlenmeyeceim”.

Âmin.

Bu vaaz, Paris’teki Aziz Augustine Bayramı’nda Hochheim’lı Meister Eckhart’ın azından aktarılmıştır.